

Lausunto

28.08.2025

Asia: VN/26600/2023

Lausuntopyyntö: Työryhmän mietintö ulosottosäätelyn uudistamisesta

Tulojen ulosmittaus

Lausuntonne yleisesti tulojen ulosmittausta koskevista muutosehdotuksista.

-

Lausuntonne ehdotuksesta säilyttää velallisen suojaosuus takuueläkkeen tasolla (ehdotettu muutos ulosottokaaren 4 luvun 48 §:ään).

-

Lausuntonne ehdotetuista ulosmittauksen määrän laskentasäännöistä (ehdotetut muutokset 4 luvun 49 ja 50 §:ään sekä ehdotettu uusi 49 a §).

-

Lausuntonne ehdotuksesta velallisen elatuksen varassa olevien henkilöiden huomioimiseen tulojen ulosmittauksessa (ehdotetut muutokset 4 luvun 48 ja 49 §:iin).

-

Lausuntonne ehdotuksesta poistaa vapaakuukausia koskevat säännökset sekä muuttaa ulosmittauksen rajoittamista koskevaa säännöstä. (Ehdotus muuttaa 4 luvun 51 § ja kumota 4 luvun 52 ja 53 §:t).

-

Lausuntonne työryhmän mietinnön jaksossa 5.1 esitetystä sekä oikeusministeriön muistiossa käsitellystä vaihtoehdosta, jossa velalliselle viran puolesta myönnettävät vapaakuukaudet säilytettäisiin osittain.

-

Lausuntonne ehdotetusta muutoksesta jatkuvan elatusavun perintää koskevaan säännökseen (ehdotettu muutos 4 luvun 54 §:ään).

-

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten vaikutuksesta velallisten ja velkojien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Lausuntonne tulojen ulosmittaukseen ehdotettujen muutosten taloudellisista vaikutuksista sekä vaikutuksista palkan maksajien asemaan. Arvioitko ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Muut ulosottokaaren muutosehdotukset

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velvollisuutta lähettää ulosmittauksen ennakkoilmoitus toistuvaistulon ulosmittauksesta ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotetut muutokset 3 luvun 33 ja 34 §:iin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa luonnollisen henkilön rahavaroja koskevaa erottamisetua ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 21 §:n 1 momentin 6 kohtaan)

-

Lausuntonne ehdotuksesta lisätä lakiin velallisena olevan kuolinpesän rahavaroja koskeva erottamisetu ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu 4 luvun 21 §:n uusi 3 momentti)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisen maksusuunnitelman lakkauttamista koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 4 luvun 59 §:n 2 momenttiin)

-

Lausuntonne ehdotuksesta muuttaa velallisena olevalta kuolinpesältä ulosmitattujen varojen tilittämistä koskevaa säännöstä ja ehdotuksen arvioiduista vaikutuksista. (Ehdotettu muutos 6 luvun 16 §:n 1 momenttiin)

-

Sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaus

Lausuntonne työryhmän ehdotuksesta muuttaa sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta koskevaa lainsäädäntöä.

Kuluttajaliitto ry (jäljempänä Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta antaa oikeusministeriölle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Mietinnössä ehdotetaan sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta muutettavaksi siten, että ulosmittauskielto koskisi vain sellaisia sosiaaliturvaetuuksia, jotka myönnetään eläke- ja

sosiaalilainsäädännön nojalla tiettyyn tarkoitukseen. Muutoksen taustalla on se, että eläke- ja sosiaaliturvaetuuksien ulosmittauskelpoisuutta koskeva lainsäädäntö ei ole tällä hetkellä selkeä, ennakoitava ja johdonmukainen, vaan samansuuruisia etuuksia on kohdeltu eri tavoin. Tällä hetkellä esimerkiksi sairauspäiväraha on ulosmittauskelpoista tuloa, kuntoutusraha ei.

Kuluttajaliitto yhtyy eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen lausuntoon siinä, että muutoksella eittämättä yksinkertaistettaisiin sosiaaliturvaetuuksien ulosmittausta. Ulosottokiellon piiriin jäävät etuudet eivät olisi ulosottokelpoisia eikä niitä myöskään laskettaisi henkilön tulopohjaan, kun taas tällä hetkellä etuuksista osaa voidaan ulosmitata, osaa ei ja osa voidaan kuitenkin laskea tulopohjaan. Apulaisoikeusasiamiehen tavoin Kuluttajaliitto toteaa kuitenkin, että mietinnössä tulisi kiinnittää huomiota niihin syihin, miksi tietty etuus on ulosmittauskiellon piirissä. Lisäksi tulisi kiinnittää huomiota niihin syihin, miksi tiettyä etuutta maksetaan, mitä etuuden maksamisella tavoitellaan ja miten tavoitteen toteutumiseen vaikuttaa, jos etuudesta tulee ulosottokelpoista tuloa.

Ulosottokiellon kumoaminen kohdistuisi mietinnön (s. 105–109) mukaan ainakin kuntoutusrahaan, kotihoidon tukeen, takuueläkkeeseen, kansaneläkelain mukaisiin eläkkeisiin, opintorahaan ja työttömyysturvaetuuksiin, joista voisi jatkossa ulosmitata. Kuluttajaliitto toteaa, että suojaosan takia – ja ottaen huomioon ehdotetut 180 euron elatusvähennykset – mainittujen etuuksien ulosmittaaminen jäisi vähäiseksi. Siksi sosiaaliturvaetuuksien osalta muutos vaikuttaa funktioltaan ennen kaikkea ulosottolainsäädäntöä systematisoivalta, eikä se näin ollen muodostaisi keskimäärin merkittävää uhkaa etuuksien varassa oleville kotitalouksille.

Lopuksi Kuluttajaliitto vaatii sen seuraamista ja huomioon ottamista, onko sosiaaliturvaetuuksien laskemisella tulopohjaan vaikutuksia siihen, kannattaako velallisen ottaa vastaan ja tehdä työtä, ansaita rahaa ja parantaa toimeentuloaan. Työn tekeminen ja palkkatulon ansaitseminen hyödyttää paitsi kuluttajaa myös ulosoton toteutumista.

Lausuntonne työryhmän ehdotuksen vaikutuksista. Arvioitteko sosiaaliturvaetuuksien ulosmittaukseen ehdotetuilla muutoksilla olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Henki- ja eläkevakuutusten ulosmittaus

Lausuntonne ehdotetusta ulosottokaaren 4 luvun 70 §:n muutoksesta ja sen arvioiduista vaikutuksista. Arvioitteko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Lausuntonne ehdotetusta vakuutusopimuslain 54 §:n muutoksesta ja sen arvioiduista vaikutuksista. Arvioitteko ehdotetulla muutoksella olevan sellaisia vaikutuksia, joita mietinnössä ei ole tunnistettu?

-

Varojen kohdentaminen saatavan osille

-

Muut mietintöä koskevat huomiot

Lausunnonantajan muut huomiot työryhmän mietinnöstä, työryhmän varojen kohdentamista koskevasta muistiosta tai oikeusministeriön vapaakuukausia koskevasta muistiosta.

Mietinnössä arvioidaan, että perintätulos kasvaisi laskennallisesti kolme miljoonaa euroa muutoksen myötä verrattuna vuoteen 2023. Tästä noin miljoonan euron kasvu olisi julkisoikeudellisille veloille ulosoton kautta kertyviä suorituksia.

Kuluttajaliitto on aiemmassa lausuntotyössään tuonut ilmi näkemyksensä, että julkisten maksujen vieminen ulosottoon ei aina ole tarkoituksenmukaista tai edes oikeudenmukaista. Suuri haaste ovat etenkin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut, joita päätyy ulosottoon vuosittain runsaasti.

Jos asiakasmaksu on siirtynyt ulosottoon, tulisi ulosottoviranomaisten tarkastella, olisiko asiakkaan kohdalla ollut perusteita jättää asiakasmaksu perimättä asiakasmaksulain nojalla. Jos ulosottoviranomainen havaitsee, että asiakasmaksulain 11 § ei ole noudatettu, tulisi ulosottolaitoksen siirtää asia takaisin palvelunjärjestäjälle ja lopettaa ulosottoprosessi. Tässä yhteydessä olisi tarpeen asiakasmaksulain tarkentaminen siten, että myös tasasuuruisten asiakasmaksujen alentamisesta tai perimättä jättämisestä tehdään velvoittavaa asiakkaan toimeentulon tai elatusvelvollisuuden toteuttamisen vaarantuessa.

Ylikarhu Ella
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf